

การออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม The Illustration Design of Thai Alphabet reading practice for Preschool children Based on Islamic Principles

พรเพ็ญ กัดไวเณตร^{1*} และสุจิตรา ถนอมพร¹
Pornpen Kladwaiyanate^{1*} and Sujira Thanomporn¹

¹ อาจารย์, สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

¹ Lecturer, Department of Visual Communication Design, Faculty of Architecture, Kasem Bundit University

* Corresponding author, E-mail: pornphen.klu@kbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักการและแนวทางการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม 2) เพื่อออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม และ 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลงานออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยศึกษาหลักการและแนวทางการออกแบบภาพประกอบตามหลักการอิสลาม จากการรวบรวมข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก นักวิชาการทางศาสนา จำนวน 5 คน การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนระดับปฐมวัย ประเภทโรงเรียนวิถีมุสลิม จำนวน 5 คน ใช้แบบประเมินความพึงพอใจจากผู้สอนระดับปฐมวัย ประเภทโรงเรียนวิถีมุสลิม ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาและใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1) การพิจารณาหลักการและแนวทางการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม คือ ไม่วาดภาพที่มีรูปร่าง สัตว์ส่วน ขนาด การแสดงมิติแสงและเงาที่เลียนแบบการสร้างของพระเจ้า การไม่สื่อถึงความมีชีวิต (เววดา) ไม่มีกิริยาท่าทางที่แสดงถึงความดูร้าย และควรสื่อความหมายในบริบทของอิสลาม

2) ผลงานการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม คือ แนวทางที่ 2 เป็นรูปแบบที่สร้างสรรค์ด้วยคอมพิวเตอร์กราฟิก โปรแกรม Adobe Illustrator จำนวน 44 ภาพ

3) การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลงานออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลามอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อความหมาย (\bar{x} = 4.52, S.D. = 0.52) ด้านการออกแบบ (\bar{x} = 4.71, S.D. = 0.38) และด้านคุณค่าและประโยชน์ (\bar{x} = 4.56, S.D. = 0.46) โดยมีความพึงพอใจต่อผลงานการออกแบบในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก (\bar{x} = 4.59, S.D. = 0.41)

คำสำคัญ: การออกแบบภาพประกอบไทยตามหลักการอิสลาม, แบบฝึกอ่านพยัญชนะไทย

Abstract

The objective of this research are to 1) to study and analyze the illustration design of Thai alphabet for reading practice in the childhood base on Islamic principles 2) to design the illustration of Thai alphabet for Thai reading practice in the childhood base on Islamic principles 3) to assess the satisfaction of the illustration design of Thai alphabet by using Mixed Methods research approach. The Mixed Methodology is the research approach which the researcher collects and analyses both quantitative and qualitative data within the same study. The in-depth interview are conducted from 5 Islamic scholars. Then the focus group approach is conducted among 5 Expertise in early childhood teaching in order. The final approach is to work on the satisfaction survey by collecting the data from 30 early childhood teachers by using statistical analysis which are frequency, percentage, Mean (\bar{x}) and standard deviation (S.D.). The results of the research are following

1) The guideline of illustration design of Thai alphabet for the childhood base on Islamic principles are not to draw the figures which size, shape, shadow and light imitating the creation of Allah. There is no alive feeling (eye expression), no fierce manner in the Islamic context.

2) The result of the illustration design of Thai alphabet for childhood is the 2nd approach which is using Adobe Illustrator program for graphic design for 44 pictures.

3) The satisfaction toward the illustration design are in very good level in every aspect. The result of Communication aspect are (\bar{x} = 4.52, S.D. = 0.52). The result of the design aspect are (\bar{x} = 4.71, S.D. = 0.38). The result of value and benefit aspects are (\bar{x} = 4.56, S.D. = 0.46). The satisfaction level in total are in very good level which are (\bar{x} = 4.59, S.D. = 0.41).

Keywords: Islamic Design of Thai alphabet, Thai Alphabet reading practice

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ การจัดการการศึกษาปฐมวัยจึงเป็นการวางรากฐานความรู้ให้แก่เด็ก เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกด้านอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการ เนื่องจากพัฒนาการของเด็กในช่วงปฐมวัยเปรียบดั่ง “รากแก้วแห่งชีวิต” เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุด และเป็นฐานรากสำคัญสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่อ ๆ ไป (สุริยา ช้องเสนาะ, 2558) เช่นเดียวกับศาสนาอิสลามที่ได้ให้ความสำคัญอย่างมากต่อการแสวงหาความรู้หรือการศึกษา เพราะถือว่าความรู้ที่เกิดจากการศึกษานั้นเป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ได้ เปรียบเสมือนกุญแจสำคัญที่จะนำพาความเจริญทางวัฒนธรรมและอารยธรรมในสังคม ทำให้มนุษย์สามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที

ดีกับสิ่งที่ชั่ว หลักฐานหนึ่งที่ปรากฏในอัลหะดีษ ท่านนบีมุฮัมมัดมุฮัมมัดคืออัลลลอฮ์อะลัยฮิวะซัลลัม (ศ.ล.) กล่าวว่า การศึกษาเป็นสิ่งบังคับสำหรับมุสลิมทุกคน (หะดีษ บันทึกโดย อิบน์มาญะฮ์, 1984 : 48 หะดีษ หมายเลข 86) อิสลามจึงเป็นวิถีชีวิตหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่มุสลิมทุกคนต้องเรียนรู้และปฏิบัติ เพื่อดำรงชีวิตประจำวันในฐานะปัจเจกบุคคล

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กทุกๆ ด้าน เน้นการจัดประสบการณ์ อย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา สื่อการเรียนการสอนจึงเป็น องค์ประกอบสำคัญต่อกระบวนการเรียนการสอนที่มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดเตรียมประสบการณ์ให้กับเด็ก ปฐมวัยได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตามจุดประสงค์ของสาระที่ควรเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ตามที่หลักสูตรกำหนด เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหา นำความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ช่วยให้ เรียนรู้และจดจำได้ง่าย เช่น แผนภูมิ ภาพวาด รูปภาพ ภาพยนตร์ ของจำลอง เป็นต้น ภาพจึงเป็น สัญลักษณ์ที่ถ่ายทอดและสื่อความหมายได้โดยง่าย เป็นภาษาสากลที่เด็กและผู้ใหญ่แปลความหมายและ เข้าใจได้อย่างแจ่มชัด (เลิศ อานันท์นะ, 2523)

ภาพประกอบที่ดึงดูดความสนใจของเด็ก มีส่วนช่วยให้เด็กเกิดความสนใจ หรือสงสัยอยากหา คำตอบ หากหนังสือมีภาพประกอบ เรื่องราว หรือเนื้อหาในหนังสือน่าสนใจ สนุกสนาน ชวนติดตาม จะทำ ให้เด็กเกิดนิสัยอยากอ่านและรักการอ่านในที่สุด โดยเฉพาะเด็กก่อนเข้าเรียนหรือวัยอนุบาล เพราะเด็กใน วัยนี้อ่านหนังสือด้วยภาพมากกว่าอ่านด้วยตัวอักษร ภาพจึงทำให้เด็กเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ถึงแม้ ในเด็กที่มีวัยสูงขึ้นก็ชอบหนังสือที่มีภาพประกอบเช่นกัน (ณรงค์ ทองปาน. 2526 : 80) ช่วยให้เด็กเกิดการ เรียนรู้ได้ดี เราให้เกิดความสนใจ สนุก จำได้เร็ว อธิบายสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่าย เพิ่มประสิทธิภาพใน การเรียนรู้ ทำให้เด็กมีเมโนภาพเริ่มแรกอย่างถูกต้อง สมบูรณ์และก่อให้เกิดความคิดรวบยอดเดียวกัน (นิพนธ์ สุขปรีดี. 2521; อ่างถึงโน วลัยนุช สุกุลนุ้ย. 2556 : 7)

แบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับการฝึกและพัฒนา ทักษะภาษาไทยขั้นพื้นฐาน เน้นภาพประกอบเป็นสำคัญเพื่อสื่อความหมาย หากเนื่องด้วยในบทบัญญัติ ศาสนาอิสลามมีข้อห้ามเรื่องการวาดภาพสิ่งที่มีชีวิตคนและสัตว์ ศิลปะอิสลามจึงไม่มีรูปภาพเคารพ ไม่ว่า ด้านจิตรกรรมหรือประติมากรรมก็ตาม เพราะหลักศาสนาอิสลามได้กำหนดว่า พระอัลเลาะห์ทรงไม่มีผู้ใด หรือสิ่งใดเท่าเทียมหรือเสมอเหมือน (บทที่ 7 โองการ 164) ฉะนั้นหากผู้ใดกระทำการใด ๆ ที่สื่อให้เห็นว่า สร้างภาพที่เท่าเทียมหรือสิ่งเท่าเทียมและเทียบเคียงพระอัลเลาะห์เป็นผู้สร้าง ถือว่าผู้นั้นได้กระทำความผิด อย่างใหญ่หลวง (สมจัย อนุমানราชธน, 2550) ดังกล่าวนี้นี้จึงหมายถึงรวมถึงภาพเขียน ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพพิมพ์ รูปปั้น ฯลฯ ซึ่งจัดเป็นสื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน เป็นสื่อถ่ายทอดเรื่องราวสาระความรู้ นำเข้าสู่บทเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

ดังนั้น การศึกษาแนวทางและการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็ก ปฐมวัยตามหลักการอิสลามในครั้งนี้ จึงมีนัยสำคัญคือ เพื่อเป็นแนวทางและมาตรฐานการออกแบบ ภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม และมีความเหมาะสมต่อการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ระดับปฐมวัยสำหรับโรงเรียนวิถีมุสลิม นำมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับ การพัฒนาทักษะทางด้านภาษาไทย ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาด้านสติปัญญาและนำไปสู่การพัฒนาทักษะ ในด้านอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาหลักการและแนวทางการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม
2. เพื่อออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลงานออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

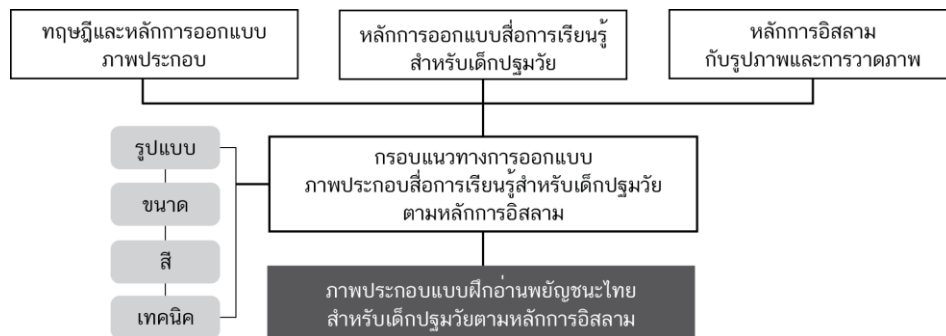
ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในการออกแบบภาพประกอบสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งได้ใช้แนวคิดและทฤษฎี 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ทฤษฎีและหลักการออกแบบภาพประกอบ ประกอบด้วย ความหมายของภาพประกอบ สรุปได้ว่า ภาพประกอบ หมายถึง การสื่อสารด้วยภาพ มีจุดประสงค์ในการสร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้ประกอบหรือนำไปเสริมเพื่อการสื่อความหมายร่วมกับข้อความ ช่วยอธิบายให้เกิดความชัดเจนและเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น (สอ เสถบุตร. ม.ป.ป. : 360; Hawkins, 1990 : 191; Ross., 1963 : 2 อ้างถึงใน เรวัต การพจน์. 2542 : 15-16; วิษณุนาท กตัญญูทวีทิพย์, 2539 : 86; จารุพรรณ ทรัพย์ปรง, 2543 : 3; อารยะ ศรีกัลยาณบุตร, 2550 : 108) ความสำคัญของภาพประกอบ สรุปได้ว่า ภาพประกอบเป็นสื่อสากลที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ และช่วยให้ภาษามีความชัดเจนมากขึ้น ภาพประกอบและข้อความที่มีความผสมกลมกลืนกัน ย่อมช่วยให้สามารถสื่อสารกันได้บรรลุผลตามความต้องการ (ณรงค์ ทองปาน, 2526 : 81; Spaulding, 1955 : 33-34 อ้างถึงใน วรางคณา ศิริโชค, 2542; Ross, 1963 : 5 อ้างถึงใน วรางคณา ศิริโชค, 2542; ภิญญาพร นิตยะประภา, 2534 : 62; บันลือ พลฤกษ์วัน, 2534 : 71-72) การออกแบบและองค์ประกอบของหนังสือแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทย สรุปได้ว่า หนังสือควรมีขนาดและรูปร่างเหมาะสมสำหรับเด็กในแต่ละช่วงวัย มีการใช้ตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่อ่านแล้วสบายตา และมีส่วนประกอบของหนังสือครบถ้วน (วินัย รอดจ่าย, 2540 : 14; ทศศิริ พูลนวล, 2543 : 3 อ้างถึงใน พิมพ์จิต ตปนิยะ, 2555 : 56)

ส่วนที่ 2 หลักการออกแบบสื่อการเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ความหมายของการออกแบบ สรุปได้ว่า การออกแบบ (Design) หมายถึง การใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการปรับปรุง ตกแต่งเพิ่มเติม หรือการสร้างสรรค์คิดค้นรูปแบบใหม่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดรูปทรงใหม่มีความงาม หรือมีประโยชน์ใช้สอยได้ดีกว่าเดิม (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526 : 20; วัฒนะ จุฑะวิภาค, 2527 : 10; อารี สุทธิพันธุ์, 2521 : 8) หลักการออกแบบ เป็นการสร้างสรรค์โดยกำหนดแบบแผนตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยและสวยงาม การออกแบบที่ดีควรตรงกับความต้องการ และมีความกลมกลืนของส่วนประกอบการออกแบบ มีการออกแบบที่มีลักษณะง่าย มีสัดส่วนที่ดี มีความกลมกลืนทั้งส่วนรวม มีสัดส่วนเหมาะสมในการใช้งาน วัสดุและวิธีการ มีลักษณะการตกแต่งพอดี มีโครงสร้างเหมาะสมกลมกลืนกับวัฒนธรรม (พาตนา ตันทลักษณ์, 2510 : 16; อารี สุทธิพันธุ์, 2521 : 134) พัฒนาการทางภาษาด้านการอ่านของเด็กปฐมวัย สรุปได้ว่า เป็นการที่เด็กเชื่อมโยงความคิดจากภาพสัญลักษณ์ต่างๆ ด้วยการค้นหาความหมายจากตัวอักษรเพื่อสื่อความหมายออกมา โดยในขั้นแรกจะ ได้แก่ การคาดเดาภาษา การแก้ไขความผิดในประโยคด้วยตนเอง จนถึงการรู้จักแก้ปัญหาในการอ่านคำและสามารถสร้างคำจากสิ่งที่พบเห็นได้มากขึ้น (Holdaway (1979) นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช (2557 : 4-8)) 2)

ส่วนที่ 3 หลักการอิสลามกับรูปภาพและการวาดภาพ ประกอบด้วย หลักคำสอนเกี่ยวกับภาพวาด ได้มีการสรุปข้อห้ามและข้อยกเว้นเกี่ยวกับรูปภาพและรูปปั้น 1) รูปที่ถูกทำขึ้นมาเพื่อเคารพบูชาแทนหรือควบคู่ไปกับอัลลอฮ์ 2) รูปที่ไม่ได้ถูกปั้นหรือวาดขึ้นมาเพื่อการเคารพบูชา แต่ถูกทำขึ้นโดยมีเจตนาลอกเลียนแบบการสร้างสรรค์ของอัลลอฮ์ 3) รูปปั้นที่ถูกตั้งไว้ในที่สาธารณะ เพื่อที่จะเป็นการระลึกถึงบุคคลสำคัญ 4) รูปปั้นสิ่งมีชีวิตที่ถูกสร้างขึ้น ไม่ได้เพื่อเคารพสักการะหรือให้ความสำคัญ 5) รูปภาพบุคคลสำคัญ เช่น ผู้ปกครองหรือผู้นำทางการเมือง 6) รูปคนหรือสัตว์ที่ไม่ได้มีไว้เพื่อการเคารพ แต่มีไว้เพื่อแสดงถึงความหุรหามังคัง 7) การหาภาพวาดหรือภาพระบายสีของต้นไม้ ทะเลสาบ เรือ ภูเขาและแผ่นดินเป็นที่ได้รับอนุมัติ อย่างไรก็ตาม ถ้าหากถูกทำขึ้นมาจากความเคารพบูชาหรือนำไปสู่การมีไว้เพื่อแสดงความหุรหาก็ไม่เป็นที่อนุมัติ 8) สำหรับภาพถ่าย โดยพื้นฐานแล้วเป็นที่อนุมัติ (หะลาล) จะกลายเป็นที่ไม่อนุมัติ (หะรอม) ก็ต่อเมื่อสิ่งที่จะถูกนำมาเป็นภาพนั้นเป็นสิ่งที่หะรอม 9) หากรูปปั้นและรูปภาพต้องห้าม (หะรอม) ถูกทำให้เสียรูปหรือหมดคุณค่าแล้ว การนำมาใช้ก็เป็นที่ยอมรับ (หะลาล) (ยูซุฟ ก็อรฎอวี (2547))

ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีทั้ง 3 ส่วน เป็นองค์ประกอบการออกแบบภาพประกอบเพื่อสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม นอกจากนี้ มีหลักการที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบได้แก่ รูปแบบ ขนาด สี และเทคนิค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรเพ็ญ กลัดไวยเนตร (2555) กล่าวว่า ส่วนประกอบสำคัญในการออกแบบสื่อภาพสอดคล้องกับหลักการอิสลาม ได้แก่ รูปแบบ สื่อภาพตามความเหมาะสมขนาดของภาพ การใช้สี และเทคนิคต่างๆ

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อออกแบบสร้างสรรค์งานออกแบบภาพประกอบอย่างมีระบบ และนำผลการวิจัยหาข้อสรุปที่เชื่อถือได้ด้วยการคำนวณค่าทางสถิติ ได้ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญ (Key Informant) ที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒินักวิชาการทางศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นผู้เผยแพร่ศาสนาเป็นผู้นำคำสอนศาสนาอิสลามที่นำแบบอย่างท่านนบีผู้มีอหฺมัด (ศ.ล.) จำนวน 5 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนระดับปฐมวัย ประเภทโรงเรียนวิถีมุสลิม จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อวิเคราะห์และตีความหาข้อสรุปในหลักการ และนำมากำหนดกรอบแนวทางการออกแบบภาพประกอบตามหลักการอิสลาม

2. การศึกษาและรวบรวมข้อมูล ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับการออกแบบภาพประกอบสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย จากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ (ยูซูฟ ก็อรูอวี่. 2547. ทะลาลและหะรอมในอิสลาม. แปลโดย บรรจง บินกาซัน. ศูนย์หนังสืออิสลาม : กรุงเทพฯ) และการศึกษาข้อมูลบทอรรถุราน หะดิษที่มีบทบัญญัติข้อห้ามและข้ออนุมัติเกี่ยวกับรูปภาพ ภาพวาด (เชค มุฮัมมัด ซอและฮุ อัลมุนังญิต. 2555. สิ่งต้องห้ามที่หลายคนมองเป็นเรื่องเล็ก. แปลโดย อัดนาน นาแซ. ศูนย์หนังสืออิสลาม กรุงเทพฯ) เพื่อกำหนดกรอบแนวทางการออกแบบภาพประกอบสื่อการเรียนรู้

3. การสร้างเครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและดำเนินการออกแบบ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อคัดเลือกรูปแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทย จำนวน 3 ชุด ชุดละ 44 ภาพ มีลักษณะการใช้สีและเทคนิคการใช้สี ได้แก่ สีโปสเตอร์ (Poster color) สีน้ำ (Water color) และคอมพิวเตอร์กราฟิก (Computer Graphic) โปรแกรม Adobe Illustrator และแบบประเมินความพึงพอใจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของผลงานวิจัยที่ได้จากประเด็นการศึกษาและการตีความข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อหาข้อสรุปในหลักการวาดภาพที่ไม่ขัดต่อหลักการอิสลามจากหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม และการวิเคราะห์ตัวอย่างรูปแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยจากหนังสือแบบฝึกอ่านที่ใช้เทคนิคการสร้างภาพประกอบแตกต่างกัน จำนวน 6 รูปแบบ และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่ออภิปรายแสดงความคิดเห็น เสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ และพิจารณาคัดเลือกรูปแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลามที่มีความเหมาะสมจากผลงานออกแบบที่ผู้วิจัยออกแบบทั้ง 3 รูปแบบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลงานการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และคำนวณค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ที่ความเกี่ยวกับหลักการวาดภาพที่สอดคล้องกับหลักการอิสลามจากหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม และการวิเคราะห์ตัวอย่างรูปแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยจากหนังสือแบบฝึกอ่านที่ใช้เทคนิคการสร้างภาพประกอบแตกต่างกัน จำนวน 6 รูปแบบ ในทัศนะของนักวิชาการทางศาสนา เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดสำหรับการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยตามหลักการอิสลาม ได้แก่ 1) ไม่วาดภาพที่มีรูปร่าง สัตว์ส่วน เลียนแบบของพระเจ้าเป็นผู้สร้าง 2) ไม่สื่อถึงความมีชีวิต เช่น การแสดงแววตาในสิ่งที่มีชีวิต 3) ไม่แสดงถึงความดูร้าย และ 4) การสื่อความหมายในบริบทของอิสลาม เช่น การแต่งกาย การปฏิบัติศาสนกิจ และการเชื่อมโยงกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์อิสลาม ฯลฯ

2. ข้อเสนอจากการวิเคราะห์ที่ความเกี่ยวกับหลักการวาดภาพที่สอดคล้องกับหลักการอิสลาม ทฤษฎีและแนวคิดในการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม นำมาปรับใช้กับผลงานการออกแบบโดยอ้างอิงเนื้อหาจากแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยแบบบูรณาการอิสลาม (ฟาฎิมะฮ์ แวะสะมะแอ, 2560) ได้แก่ 1) ออกแบบในลักษณะภาพการ์ตูน มีรูปร่างและสัดส่วนแบบลดทอน 2) แสดงตำแหน่งของดวงตาด้วยลักษณะลายเส้น 3) ไม่แสดงกิริยาท่าทางที่แสดงถึงความดุร้าย และ 4) การสื่อความหมายในบริบทของอิสลามด้านการแต่งกาย การปฏิบัติศาสนกิจ และการเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อิสลาม และได้เลือกใช้เทคนิคและสื่อสร้างสรรค์ผลงานออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม 3 รูปแบบ ตามเทคนิควิธีและสื่อสร้างสรรค์ (พิมพ์จิต ตปนียะ, 2555 : 51-52) ประกอบด้วย ประเภทสีโปสเตอร์ (Poster color) สีน้ำ (Water color) และคอมพิวเตอร์กราฟิก (Computer Graphic) โปรแกรม Adobe Illustrator จำแนกได้ 4 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มภาพคน และอวัยวะ ได้แก่ ค ฎ ฏ ฑ ฒ ฒ ฒ ฒ ฒ และ ษ

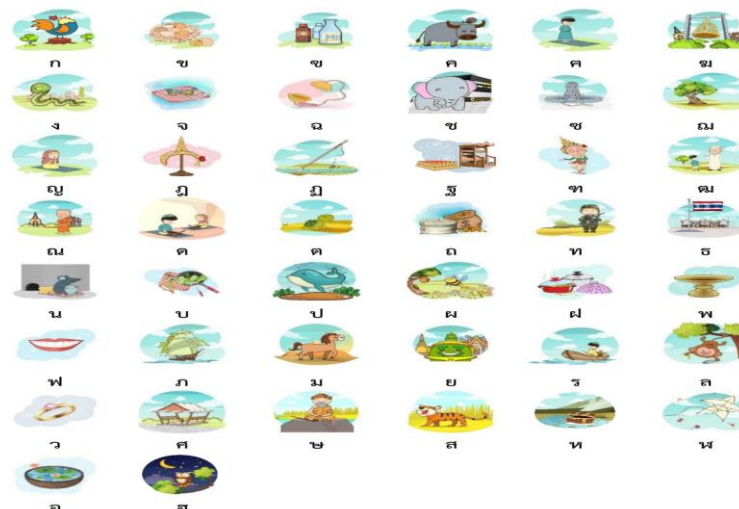
2.2 กลุ่มภาพสัตว์ ได้แก่ ก ค ง ช ต น ป ผ ม ย ล ส และ ฮ

2.3 กลุ่มภาพธรรมชาติ (ต้นไม้) ได้แก่ ฒ และ บ

2.4 กลุ่มภาพสิ่งของ ได้แก่ ข ฃ ฌ จ ฉ ช ฎ ฏ ฐ ถ ฒ ฝ พ ภ ร ว ศ ห ฬ

และ อ

3. ผลการวิเคราะห์การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลงานการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 คน ได้ร่วมพิจารณาและคัดเลือกผลงานการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทย รูปแบบที่ 3 ได้แก่ เทคนิควิธีและสื่อสร้างสรรค์ประเภทคอมพิวเตอร์กราฟิก (Computer Graphic) โปรแกรม Adobe Illustrator เป็นภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมตามหลักการอิสลามมากที่สุด และร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงผลงาน

ภาพประกอบที่ 2 ผลงานออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทย เทคนิควิธีและสื่อสร้างสรรค์ประเภทคอมพิวเตอร์กราฟิก (Computer Graphic) โปรแกรม Adobe Illustrator

ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขผลงาน และนำผลงานการออกแบบภาพประกอบประเมินความพึงพอใจกับกลุ่มผู้สอนระดับปฐมวัยในโรงเรียนวิถีสถิติมเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวก (Convenience Sampling)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อผลงานการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทย

รายการประเมิน	(n = 30)		ระดับความพึงพอใจ
	\bar{x}	S.D.	
ด้านการสื่อความหมาย	4.52	0.52	มากที่สุด
ด้านการออกแบบ	4.71	0.38	มากที่สุด
ด้านคุณค่าและประโยชน์	4.56	0.46	มากที่สุด
สรุปค่าเฉลี่ยรวม	4.59	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อผลงานการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมความพึงพอใจมากที่สุด เท่ากับ 4.59 ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยในโรงเรียนวิถีสถิติมเขตกรุงเทพมหานคร พึงพอใจมากที่สุดในทุกด้าน โดยพึงพอใจสูงสุดในด้านการออกแบบ ค่าเฉลี่ย 4.71 ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.38) รองลงมาคือ ด้านคุณค่าและประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.56 ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.46) และด้านการสื่อความหมาย ค่าเฉลี่ย 4.52 ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นภาพประกอบที่สร้างสรรค์ขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา มีหลักการและแนวทางการออกแบบภาพประกอบโดยสังเขป คือ 1) ไม่วาดภาพที่มีรูปร่าง สัตว์ส่วน เลียนแบบของพระเจ้าเป็นผู้สร้าง 2) ต้องไม่สื่อถึงความมีชีวิต เช่น การแสดงแวตตาในสิ่งที่มีชีวิต 3) ไม่แสดงถึงความดูร้าย และ 4) การสื่อความหมายในบริบทของอิสลาม เช่น การแต่งกาย การปฏิบัติศาสนกิจ การเชื่อมโยงกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์อิสลาม ฯลฯ สอดคล้องตามหลักการและแนวทางในการออกแบบภาพประกอบตามหลักการอิสลาม หมายถึง หลักการอิสลามเกี่ยวกับรูปภาพ ซึ่งในอัลกุรอานและหะดีษ มีบทบัญญัติห้ามและข้ออนุมัติเกี่ยวกับรูปภาพ โดยในภาพรวมของภาพสิ่งมีชีวิต ได้แก่ ภาพคนและสัตว์ ที่มีบทบัญญัติในศาสนา ทั้งนี้มีรายงานเบื้องต้น คือ

1.1 ท่านอิบนุ มัสอูด เล่าว่า ท่านศาสดา กล่าวว่า “แท้จริงผู้ที่ได้รับการลงโทษจากอัลลอฮ์ อย่างแสนเจ็บปวดที่สุดในวันกิยามะฮ์ คือบรรดาผู้ที่ทำรูปทั้งหลาย” (อัล-บุคอรีย์ หะดีษเลขที่ 5950 และมุสลิม หะดีษ เลขที่ 2109)

1.2 ท่านอิบนุ อุมร์ เล่าว่า ท่านศาสดา กล่าวว่า “แท้จริงบรรดาผู้ที่ทำรูปเหล่านี้ขึ้นมาจะถูกลงโทษในวันกิยามะฮ์ จะมีเสียงกล่าวแก่พวกเขาว่า: จงให้ชีวิตแก่สิ่งที่พวกเจ้าได้สร้างมันขึ้นมาเถิด” (อัล-บุคอรีย์ หะดีษเลขที่ 5951 และมุสลิม หะดีษเลขที่ 2108)

ดังนั้น “การลงโทษที่รุนแรงที่สุดสำหรับคน (ในวันแห่งการการฟื้นคืนชีพ) จะให้แก่บรรดาผู้ที่พยายามจะสร้างบางสิ่งบางอย่างที่เหมือนกับที่อัลลอฮ์ได้สร้างขึ้น” (รายงานโดยมุสลิม) และด้วยเหตุผล

ดังกล่าว บทบัญญัติเป็นคำสอนมีรายงาน 2 ท่าน เป็นผู้ทีกลัซิดท่านศาสดา กล่าวถึง ผู้ที่สร้างหรือวาดภาพที่พระเจ้าสร้างขึ้นจะถูกลงโทษในวันกิยามะฮ์ (วันสิ้นโลกและฟื้นคืนชีพ) ถูกให้นำวิญญาณของผู้ที่สร้างภาพนั้นใส่แทนในภาพวาด และอัลลอฮ์จะลงโทษในสิ่งที่เจ็บปวด จากคำสอนที่เป็นธรรมเนียมในการดำเนินชีวิตของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม มุสลิมจะวาดภาพเหมือนจริงที่แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกไม่ได้ นอกจากด้วยเหตุจำเป็นให้วาดได้ เช่น เพื่อใช้ในวงการแพทย์ เพื่อจับโจรผู้ร้าย ซึ่งเป็นการวาดภาพที่มีจุดประสงค์เพื่อประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้น ในการวาดภาพแต่ละภาพ มุสลิมผู้วาดจะต้องตระหนักคิดถึงคำสอนที่เป็นแนวทางของหลักการศาสนา

2. การวิเคราะห์การออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม ผลการวิจัยได้ภาพประกอบพยัญชนะ 4 กลุ่ม คือ

2.1 ภาพคนและอวัยวะ ได้แก่ ค ฎ ฏ ฑ ฒ ณ ด ท ฟ และ ษ

2.2 ภาพสัตว์ ได้แก่ ก ค ง ช ต น ป ผ ม ย ล ส และ ฮ

2.3 ภาพธรรมชาติ (ต้นไม้) ได้แก่ ฅ และ บ

2.4 ภาพสิ่งของ ได้แก่ ข ฃ ฅ จ ฉ ช ฎ ฏ ฐ ถ ฒ ฝ พ ภ ร ว ศ ห ฟ และ อ

พบว่า ภาพคนและอวัยวะ และภาพสัตว์ เป็นภาพที่ถูกกำหนดในบทบัญญัติข้อห้ามและข้ออนุมัติเกี่ยวกับรูปภาพ ลักษณะเป็นภาพประกอบที่สร้างสรรค์แบบลดทอน ภาพวาดชายและหญิงไม่มีรูปร่างสัดส่วน แสงและเงา ที่เสมือนการเลียนแบบของพระเจ้าเป็นผู้สร้าง ไม่เน้นการสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึก ให้แสดงรายละเอียดของภาพตามบริบทของอิสลาม ด้านการแต่งกาย การปฏิบัติศาสนกิจ เช่นเดียวกับภาพสัตว์ที่ไม่แสดงถึงความน่ากลัวและดุร้าย ไม่มีรูปร่าง สัดส่วน แสงและเงา ที่เสมือนการเลียนแบบของพระเจ้าเป็นผู้สร้าง แสดงรายละเอียดของภาพตามบริบทของอิสลามโดยการเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อิสลาม สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า อิสลามเป็นศาสนาที่ชื่นชมความสวยงามและเรียกร้องให้ทุกอย่างไปสู่ความสวยงาม ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัด ได้กล่าวว่า “แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์นั้นทรงสง่างามยิ่ง และพระองค์ทรงโปรดปรานความสวยงาม” ศิลปะ คือ การสร้างสรรค์สิ่งสวยงามซึ่งสอดคล้องหลักการอิสลาม อย่างไรก็ตามให้ความสำคัญด้านศีลธรรมมากกว่าด้านความสวยงาม ประเด็นนี้มีได้หมายความว่าอิสลามต่อต้านงานศิลปะ แต่อิสลามเห็นว่าความสวยงามนั้นขึ้นอยู่กับศีลธรรม นี่คือนัยยะของอิสลามที่มีต่อศิลปะในทุก ๆ แขนง จึงมีมาตรฐานในอิสลามเกี่ยวกับงานศิลปะทุก ๆ แขนง กล่าวคือ “สิ่งที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่ดี และสิ่งที่ชั่วร้ายเป็นสิ่งที่ไม่ดี” (มะห์มูด ฮัมดี ชักชูค, 2562: ออนไลน์) ภาพธรรมชาติ (ต้นไม้) และภาพสิ่งของต่าง ๆ เป็นภาพที่นักวิชาการมีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ต้องห้าม เพราะไม่เป็นการเลียนแบบของพระเจ้าเป็นผู้สร้าง สอดคล้องกับหลักฐานคำกล่าวของ อิบนิอับบาส (ร.ด.) ต่อชายคนหนึ่งที่มาถามท่านถึงเรื่องการทำรูป ท่านให้คำแนะนำว่า “หากท่านจำเป็นต้องทำ จงทำ (รูป) ต้นไม้และสิ่งที่ไม่มีชีวิต”

ผลจากการอภิปรายแสดงความคิดเห็นในการสนทนากลุ่ม (Focus group) และการพิจารณาคัดเลือกผลงานภาพประกอบ สรุปได้ว่า ผลงานภาพประกอบรูปแบบที่ 3 ประเภทเทคนิคคอมพิวเตอร์กราฟิก โปรแกรม Adobe Illustrator มีความเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับ รุ่งนภา ผลพฤกษา (2550) ที่พบว่า ภาพประกอบหนังสือการ์ตูนที่มีรูปแบบเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยมากที่สุดคือ ภาพประกอบการ์ตูนรูปทรงที่สร้างขึ้นใหม่ และระบายสีด้วยคอมพิวเตอร์จากโปรแกรมสำเร็จรูป และเมื่อเปรียบเทียบผลการรับรู้และการจำจากการเรียนรู้จากภาพประกอบหนังสือการ์ตูนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ภาพประกอบการ์ตูนรูปทรงที่สร้างขึ้นใหม่และระบายสีด้วยคอมพิวเตอร์จากโปรแกรมสำเร็จรูป มีระดับค่าเฉลี่ยด้านการรับรู้และระดับค่าเฉลี่ยด้านการจำอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ภาพประกอบหนังสือ

สำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน อายุ 3 - 5 ปี โดยส่วนใหญ่จึงนิยมสร้างสรรค์ภาพประกอบในรูปแบบตัดทอนจากของจริงมากที่สุด เนื่องด้วยน่าสนใจและเกิดจินตนาการได้ดีกว่าภาพเลียนแบบของจริง (เบญจมาศ แสงไวยมณี, 2549) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ (2514) ที่พบว่า เด็กปฐมวัยชอบภาพประกอบที่มีรูปแบบภาพประดิษฐ์มากกว่าภาพถ่ายและภาพวาดเหมือนจริง ในด้านการใช้สีในผลงานการออกแบบ ผู้วิจัยเลือกใช้สีที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ (2514) ที่พบว่า เด็กปฐมวัยชอบภาพสีที่หลากหลาย ชอบภาพประกอบที่ใช้สีที่มีระดับความเข้ม (Vivid Tone) มากที่สุด และการจับคู่สีโดยการใช้อยู่ติดกัน (ทรรศมน ศิริมงคล, 2548)

ดังนั้น การจัดทำสื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนเด็กปฐมวัย พบว่า ภาพประกอบสำหรับเด็กต้องสื่อตรงถึงการรับรู้ภาพ เหมาะกับการเสริมสร้างพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และการเข้าสังคม ส่งผลต่อการสร้างความพร้อมและการเติบโตให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต เด็กมองเห็นภาพแล้วเกิดความรู้ ความเข้าใจในการจดจำรูปร่าง รูปทรง สี และการเชื่อมโยงจากสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่มีความชัดเจน เป็นกรอบแนวทางการออกแบบสื่อภาพประกอบในการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมตามหลักศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อวงการศึกษาของอิสลาม (ชัยคุ มุฮัมมัด บุคคอต) ภาพประกอบจึงเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ของเด็กระดับปฐมวัยที่สำคัญและจำเป็นต้องให้ความสนใจออกแบบภาพประกอบ โดยเฉพาะในด้านการสร้างภาพประกอบที่น่าสนใจมากขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลงานการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม ตามหลักเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจ (อรรถพร คำคม, 2546 : 29) ประกอบด้วย 1) ด้านการสื่อความหมาย 2) ด้านการออกแบบ และ 3) ด้านคุณค่าและประโยชน์ พบว่า ผลงานการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลามมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน โดยมีความพึงพอใจสูงสุดด้านการออกแบบ รองลงมาคือ ด้านคุณค่าและประโยชน์ และด้านการสื่อความหมาย

3.1 ด้านการสื่อความหมาย ข้อสังเกตจากผู้สอนแบบบูรณาการ และด้านการสอนศาสนาอิสลาม แสดงถึงเจตนาธรรมในการใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัยเด็ก มีจุดเด่นที่น่าสนใจให้แก่เด็กปฐมวัย ทำให้เด็กจดจำภาพได้ดี และปลูกฝังในสิ่งที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับศาสนาให้แก่เด็ก ภาพประกอบที่มีขนาดมองเห็นได้อย่างชัดเจน มีความเด่นชัด เข้าใจง่าย สอดคล้องกับหลักศาสนาบริบทภาพของอิสลาม ดังนั้นในบริบทการศึกษาอิสลามจึงเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กให้สอดคล้องกับค่านิยมหลักปฏิบัติที่วางอยู่บนพื้นฐานของอัลกุรอานและซุนนะฮ์ เกี่ยวกับคำศัพท์ที่หมายถึงการศึกษาอิสลามนั้น นักวิชาการและนักการศึกษาอิสลามได้ให้ความหมายไว้ทั้งในเชิงภาษาและเชิงวิชาการว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด ภาพประกอบที่ดี มีความชัดเจน สื่อความหมายในบริบทอิสลาม และสอดคล้องตามคำสอนศาสนา ภาพนั้นเข้าใจง่ายดังที่อ้างถึง

3.2 ด้านการออกแบบ กลุ่มผู้สอนระดับปฐมวัยมีความเห็นว่าภาพที่ถูกต้องตามหลักศาสนาเป็นสิ่งสำคัญที่มีเป้าหมายเดียวกัน กล่าวโดยสรุปคือ

(1) ภาพคน เป็นสิ่งมีชีวิตที่หลักศาสนาไม่อนุญาต เพราะเลียนแบบของพระเจ้าเป็นผู้สร้าง ผู้สอนแบบบูรณาการและด้านการสอนศาสนาอิสลามทุกท่านจะพิจารณาเป็นลำดับแรก ภาพคนที่ประกอบด้วยชายและหญิง ไม่แสดงให้เห็นเป็นรูปร่าง สัดส่วน แสงเงา ไม่มีแววตา ไม่แสดงถึงอารมณ์ มีบริบทอิสลาม มีสีสันสวยงามแสดงถึงงานศิลปะที่มีความงาม จะทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความคิดสร้างสรรค์

และจินตนาการเสริมสร้างประสบการณ์ได้ เป็นที่น่าจดจำและยังเป็นแนวทางในการพัฒนาสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่สวยงามเพื่อใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

(2) ภาพสัตว์ เป็นสิ่งมีชีวิตที่หลักศาสนากำหนดให้ไม่สื่อความหมายถึงความมีชีวิต ไม่มีแววตา กิริยาท่าทางที่แสดงถึงความดุร้าย มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับประวัติศาสตร์อิสลามในบางเรื่อง ภาพประกอบที่ออกแบบจึงไม่แสดงให้รู้สึกถึงความมีชีวิต การใช้สีเรียบง่าย มีสีสันสวยงาม การจัดองค์ประกอบภาพสอดคล้องตามสภาพแวดล้อมในธรรมชาติ ไม่เน้นรูปร่าง สัดส่วน แสงเงามีบริบทอิสลาม

(3) ภาพธรรมชาติ (ต้นไม้) สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ภูเขา แม่น้ำ ในหลักการศาสนาไม่มีข้อห้าม เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ มนุษย์ได้รับประโยชน์ใช้สอย เช่นเดียวกับสิ่งของ การวาดภาพพระบายสี พืช ต้นไม้ สิ่งไม่มีชีวิต และอื่น ๆ จากธรรมชาติ จึงอนุญาตโดยไม่มีความคิดเห็นขัดแย้งกันในบรรดาผู้รู้ (ยูซุฟ กือรฎอวี, 2554; แพลโตโดย บรรจง บินกาซัน, 2554 : 149)

(4) ภาพสิ่งของในหลักการศาสนาไม่มีข้อห้าม เพราะเป็นสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพ เช่น สิ่งก่อสร้าง ภาชนะ ถ้วยชาม อนุญาตให้วาดเช่นเดียวกัน

ดังนั้น ภาพธรรมชาติ และสิ่งของ จึงเป็นภาพวาดที่แสดงการจัดองค์ประกอบภาพ มุมมอง การใช้สีและเส้นได้อย่างเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ภาพสิ่งของเครื่องใช้เป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของมนุษย์ ไม่ได้แสดงถึงความมีชีวิตและวิญญาณ เช่นเดียวกับภาพธรรมชาติที่ให้ประโยชน์ด้านความสวยงาม ร่มรื่น ไม่มีชีวิตและวิญญาณเหมือนคนและสัตว์ ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้สอนเด็กปฐมวัยด้านศาสนาอิสลามหรือบูรณาการจึงถอดแบบเรียนจากคำสั่งและบทบัญญัติของศาสนาเป็นแนวทางในการออกแบบภาพประกอบตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม

3.3 ด้านคุณค่าและประโยชน์ พบว่า กลุ่มผู้สอนระดับปฐมวัยพึงพอใจในด้านภาพประกอบ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก และเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กมากที่สุด รวมถึงเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการจดจำพยัญชนะไทย สอดคล้องกับความเห็นของ โชตก เก่งเชตรกิจ (2552: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของภาพประกอบสำหรับเด็กว่า ภาพเปรียบเสมือนหัวใจของหนังสือสำหรับเด็ก ทำหน้าที่สร้างภาพพจน์ในใจของเด็ก ช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านได้ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ผิดพลาด เป็นภาพจำลองของเนื้อหาสาระเกี่ยวกับสิ่งของ สถานที่ เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวหรือผู้อ่านไม่มีโอกาสได้เห็น สัมผัส หรือมองเห็นได้ด้วยตา ภาพประกอบที่ใช้สีเส้น แสงและเงาสวยงาม สะท้อนเรื่องราว เหตุการณ์ ทำให้เกิดจินตนาการลึกซึ้งและกว้างไกลยิ่งขึ้น

การออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยสำหรับเด็กปฐมวัยตามหลักการอิสลาม จึงเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์ภาพประกอบสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีความสำคัญ เนื่องด้วยเป็นภาพประกอบที่ส่งเสริมสาระการเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านการอ่าน เกิดความรู้ ความเข้าใจ สภาพแวดล้อมในบริบทต่างๆ ตลอดจนการนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งผู้สร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ควรมีความรู้ ความเข้าใจในการเลือกภาพประกอบอย่างเหมาะสม มีคำอธิบายภาพ ให้ความรู้ความเข้าใจ และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ เพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนสำนักวิจัย มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้กำลังใจ ตลอดจนวิเคราะห์ข้อมูลและช่วยเหลือในการดำเนินงานวิจัย ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการด้านศาสนาอิสลาม ที่ให้คำปรึกษานำความรู้ต่าง ๆ มาแนะนำให้แก่ผู้วิจัย และกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของผลงานออกแบบภาพประกอบในงานวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล จนกระทั่งงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นแนวทางการออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยตามหลักการอิสลาม โดยควรจัดทำข้อมูลประกอบการเล่าเรื่องในบริบทอิสลามด้านประวัติศาสตร์อิสลาม และนำแนวทางในการออกแบบภาพประกอบตามหลักการอิสลามมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การออกแบบภาพประกอบแบบฝึกอ่านภาษาอาหรับ เพื่อให้เด็กเข้าใจภาพประกอบแบบฝึกอ่านพยัญชนะไทยตามหลักการอิสลาม ตลอดจนการจัดทำเป็นสื่อการเรียนรู้ และทดลองใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- จารุพรรณ ททรัพย์ปรุง. (2543). การเขียนภาพประกอบ. โอเดียนสโตร์ : กรุงเทพฯ.
- ฉลองชัย สุรวัฒน์บุรณ์. (2515). แบบและสีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอนุบาล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพฯ.
- โชดก เก่งเขตรกิจ. (2552). การสร้างสรรค์ภาพประกอบสื่อการสอน. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562 จาก <http://www.artsedcenter.com/index.php?lay=show&ac=article&id=539329010&Ntype=9>
- ณรงค์ ทองปาน. (2526). การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. : ชวนการพิมพ์ : กรุงเทพฯ.
- ทรงสมน ศิริมงคล. (2548). การออกแบบเรขศิลป์ในหนังสือภาพสำหรับเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : กรุงเทพฯ.
- นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช. (บ.ก.). 2557. การเตรียมความพร้อมทักษะพื้นฐานด้านการอ่านในเด็กปฐมวัย (Pre-reading skills). สถาบันราชานุกูล : กรุงเทพฯ.
- บันลือ พุกชะวัน. (2543). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. ไทยวัฒนาพานิชย์ : กรุงเทพฯ.
- เบญจมาศ แสงโยมณี. (2549). การศึกษาพัฒนาการของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กเริ่มหัดอ่าน อายุ 3-5 ปี ที่ขณะการประกวดตั้งแต่ พ.ศ.2515 - พ.ศ.2548. (ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พรเพ็ญ กลัดไวยเนตร. (2555). แนวทางการเรียนการสอนศิลปะการวาดภาพเหมือนคนและสัตว์ตามหลักศาสนาอิสลาม. เอกสารโครงการวิจัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- พาศนา ตันทลักษ์ณ. (2526). หลักการออกแบบ : Principles of design. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร.
- พิมพ์จิต ตบนิยะ. (2555). นักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กจะต้องรู้อะไรบ้าง?. ศิลปกรรมสาร. 7(1), 45-60.

- ฟาฏิมะฮ์ แวะสะมะแอ. (2560). แบบเรียน ก ไร่ ปฐมวัยมุสลิม (พิมพ์ครั้งที่ 11). สถาบันพัฒนาอัจฉริยภาพบุคคล : ยะลา.
- ภิญญาพร นิตยะประภา. (2534). การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. โอเดียนสโตร์ : กรุงเทพฯ.
- มะห์มูด ฮัมดี ชักซูก. (2562). ทศนะอิสลามกับงานศิลป์. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2562 จาก <http://www.islammore.com/main/content.php?page=sub&category=15&id=543>
- ยุซุฟ กือรฎอวี. (2554). ทะลาลและหะรอมในอิสลาม. แปลโดย บรรจง บินกาซัน. ศูนย์หนังสืออิสลาม : กรุงเทพฯ.
- เรวัต การพจน์. (2524). ภาพประกอบหนังสือภาษาไทยสำหรับเด็ก. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งนภา ผลพฤษา. (2550). การศึกษาและออกแบบภาพประกอบหนังสือการ์ตูนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย เรื่องของสี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง : กรุงเทพฯ.
- เลิศ อานันท์นนะ. (2523). ศิลปะในโรงเรียน. กราฟิคอาร์ต : กรุงเทพฯ.
- วรางคณา ศิริไพฑิต. 2542. การวิเคราะห์ภาพประกอบหนังสือประเภทบันเทิงคดีสำหรับเด็กอายุระหว่าง 6-11 ปี ที่ชนะการประกวดตั้งแต่ พ.ศ.2515-พ.ศ.2541. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วัลย์นุช สกุลนัย. 2556. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สื่อการสอนตามความคิดเห็นของครูศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี. รายงานวิจัย. วิทยาลัยราชพฤกษ์ : นนทบุรี.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาอาร์ต.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. 2527. การออกแบบ. สำนักพิมพ์ปราถนา : กรุงเทพฯ.
- วินัย รอดจ่าย. (2540). การ์ตูนศาสตร์แห่งศิลป์และจินตนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บริษัท ต้นอ่อนแกรมมี จำกัด.
- สมจัย อนุมานราชชน. (2550). อัล อิสลาม. กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา. กระทรวงการต่างประเทศ : กรุงเทพฯ.
- สุรียา ช้องเสนาะ. (2558). การศึกษาของเด็กปฐมวัย หัวใจสำคัญของการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 7 พฤษภาคม 2562 จาก <https://library2.parliament.go.th/ebook/content-issue/2558/hi2558-082.pdf>
- อรรถพร คำคม. (2546). การให้บริการสินเชื่อของธนาคารอาคารสงเคราะห์: ศึกษาจากความคิดเห็นของผู้ใช้บริการฝ่ายกิจการสาขากรุงเทพและปริมณฑล. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : กรุงเทพฯ.
- อารยะ ศรีกัลยาณบุตร. (2550). การออกแบบสิ่งพิมพ์. วิสคอมเซ็นเตอร์ : กรุงเทพฯ.
- อารี สุทธิพันธุ์. (2521). การออกแบบ. ไทยวัฒนาพานิช : กรุงเทพฯ.
- Holdaway, D. (1979). The foundation of literacy. New Hampshire: Heinemann.